

Zelfevaluatie passend onderwijs SWV PO-ZK

Kalenderjaar 2018 | o.b.v. schriftelijke verantwoording besturen, gebiedsgesprekken scholen, evaluatie ouders

Inleiding

Als lerende organisatie hechten wij belang aan een stevige kwaliteitszorg. Wij organiseren ons op basis van vertrouwen in vakmanschap, wat vraagt om een continue blik op de resultaten vanuit verschillende perspectieven. Om dit te bewerkstelligen is naast kwantitatieve informatie, zoals de evaluatie van activiteiten, het financieel jaarverslag en inhoudelijke kengetallen, ook betekenisvolle kwalitatieve informatie nodig van alle actoren. Deze informatie moet expliciet maken wat de realiteit en de cultuur van de organisatie is. Als onderdeel van het bestuursverslag stelt het samenwerkingsverband vanaf schooljaar 18-19 jaarlijks een zelfevaluatie op. Deze zelfevaluatie is gebaseerd op:

1. *Gebiedsgesprekken*

Als samenwerkingsverband kiezen wij voor narratieve verantwoording in plaats van uitgebreide schriftelijke verantwoording per school, om zo de administratieve last voor scholen en schoolbesturen te beperken. Dit past bij de visie van waaruit wij werken. Tijd en geld moet naar de ondersteuning van leerlingen gaan. Middels gebiedsgesprekken leggen de scholen jaarlijks narratieve verantwoording af over hun inzet voor passend onderwijs. Met elkaar in gesprek en van elkaar leren: hoe organiseren wij passend onderwijs; ieder voor zich en samen? Wat kunnen wij aan elkaar hebben en van elkaar leren? Deze gesprekken worden zo veel mogelijk gevoerd met groepen scholen die in eenzelfde gebied liggen, onder leiding van een externe gespreksleider.

2. *Evaluatie ouders*

Ouders van de leerlingen die overstappen naar het speciaal(basis)onderwijs met een Toelaatbaarheidsverklaring worden door het samenwerkingsverband gebeld over het overgangstraject. Daarin wordt gevraagd of zij goed zijn geïnformeerd, mee mochten beslissen, zich serieus genomen voelden, weten waar ze terecht kunnen, op de hoogte zijn van afspraken over tussentijdse evaluatie en of terugplaatsing een reële optie is.

3. *Schriftelijke verantwoording schoolbesturen*

Jaarlijks verantwoorden de schoolbesturen zich over de ontvangen passend onderwijs middelen vanuit het samenwerkingsverband aan de hand van een vast format. De vragen in dit format gaan over de gestelde doelen en het bereikte resultaat. Wij stimuleren schoolbesturen om de antwoorden ook op te nemen in het eigen jaarverslag. Het daagt de schoolbesturen uit om in gesprek te gaan met hun scholen en Raad van Toezicht en GMR over de gewenste kwaliteit van passend onderwijs. Het geeft het samenwerkingsverband zicht op hoe de schoolbesturen de middelen verdelen, met welke resultaten en hoe zij daarop sturen.

Zelfevaluatie passend onderwijs SWV PO-ZK

Kalenderjaar 2018 | o.b.v. schriftelijke verantwoording besturen, gebiedsgesprekken scholen, evaluatie ouders

1. Reflectie gebiedsgesprekken, april 2019

In negen gesprekken is met reguliere scholen gesproken over passend onderwijs in de regio Zuid-Kennemerland. Scholen binnen één gebiedsgesprek liggen geografisch bij elkaar en kennen vaak een vergelijkbare populatie. De gesprekken zijn afgerond in april 2019 en leveren veel informatie op voor het samenwerkingsverband. Doen wij wat we willen? Doen wij dat goed? Hieronder volgt een korte uiteenzetting van terugkerende thema's en accenten per gebied.

Rode draden:

- De visie van het samenwerkingsverband komt terug in de manier waarop scholen (passend) onderwijs vormgeven en de houding die zij daarbij innemen. Zowel directeuren als intern begeleiders voelen zich verantwoordelijk en gebruiken gedeelde begrippen. Aansluiten op de onderwijsbehoeften staat centraal, er wordt gedacht vanuit wat het kind nodig heeft en hoe dit goed en snel geregeld kan worden en ouders worden gezien als belangrijke partner.
- De presentaties van de verschillende scholen (pitches) over passend onderwijs op hun school laten een gevarieerd aanbod zien. Er is aandacht voor alle doelgroepen en er zijn vele varianten in typen basisondersteuning. Op een deel van de scholen is er zelfs aanbod voor ouders, zoals taallessen en koffieochtenden. Scholen hebben goed in beeld waar zij sterk in zijn en wat nog ontwikkeling vraagt.
- De toename van anderstalige leerlingen op de reguliere scholen. Dit zijn kinderen van expats (toename ervaren door de dreigende Brexit), maar ook kinderen van statushouders (toename vluchtelingenstroom). Deze kinderen vragen een specifieke aanpak gericht op het 'taalbad', waarbij op scholen de expertise soms ontbreekt. Dit geldt sterker voor jonge kinderen, omdat oudere kinderen (ook) terecht kunnen op de Internationale Taalklas. Een deel van deze kinderen heeft bijkomende problematieken, bijvoorbeeld op het gebied van hechting en traumaverwerking.
- Versterken onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen. In meerdere gebieden komt naar voren dat scholen hun onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen willen versterken. De voorziening Day a Week school (DWS) wordt als waardevolle aanvulling gezien, maar niet als vervanging. DWS is er tenslotte voor een beperkt percentage leerlingen, het aantal begaafde leerlingen is op deze scholen groter. Scholen zoeken naar manieren om het basisaanbod in niveau te verhogen, aan te passen op hun populatie. Er zijn allerlei varianten van aanbod, zoals plusklassen, topklassen, labs, etc.
- Een dilemma is het bieden van extra ondersteuning binnen of buiten de klas. Scholen verschillen van mening over wat beter is.

Zelfevaluatie passend onderwijs SWV PO-ZK

Kalenderjaar 2018 | o.b.v. schriftelijke verantwoording besturen, gebiedsgesprekken scholen, evaluatie ouders

- Communicatie met ouders blijft een ontwikkelpunt. Constructieve communicatie met ouders is cruciaal en scholen nemen ouders serieus als partner. Dit blijkt ook uit de praktijkcasus die tijdens de gebiedsgesprekken is besproken. Complimenten voor de houding die scholen hierbij aannemen. Er zijn ook situaties waarin de communicatie met ouders stroef verloopt. Hierin is er verschil tussen de gebieden. Er zijn gebieden waarin de communicatie moeizaam verloopt vanuit culturele en/of sociaal economische kenmerken en gebieden waarin ouders veeleisend zijn naar hun kind en daarmee de school. In de laatste situatie wordt het schooladvies in groep 8 als enorme druk ervaren. Verschillende scholen experimenteren met gespreksarrangementen, andere inhoud en vorm geven aan oudergesprekken, etc. De training 'de trein van boos naar middel' is een aantal keer genoemd als waardevol aanbod vanuit het samenwerkingsverband. Opvallend is dat er niet veel gebruik wordt gemaakt van de teamtraining oudercommunicatie die vanuit het samenwerkingsverband wordt aangeboden en die gebaseerd is op de trein van boos naar middel.
- In kaart brengen van onderwijs- en zorgbehoeften bij aanmelding. In meerdere gebieden wordt dit als ontwikkelpunt ervaren. Hoe zorg je bij aanmelding dat de informatie over een leerling volledig is en dat je vanaf de start goed kunt inspelen op de onderwijsbehoeften? De financiële systematiek van het samenwerkingsverband geeft hier ook extra belang aan. Een negatief effect kan zijn dat je leerlingen niet aanneemt omdat je anders een flink aantal jaren moet bijdragen aan SBO of SO onderwijs.
- Directeuren zijn trots op hun teams, maar hebben zorgen om voldoende en goede leraren. Het lerarentekort wordt door veel scholen gevoeld en zal de komende jaren toenemen. Er is nu vaak sprake van invallers en het zoeken naar creatieve oplossingen. Soms worden klassen naar huis gestuurd. Naast een tekort moet ook gekeken worden naar de belastbaarheid van leerkrachten (wat vraag je van leerkrachten; diverse problematieken en omgang met ouders) en het behoud van kwalitatief goede krachten. Een aantal keer is genoemd dat wat de school wel en niet kan bieden leerkrachtafhankelijk kan zijn. In die klas met die juf/meester lukt het wel, maar volgend jaar met die juf/meester misschien niet meer. Het lerarentekort wordt gezien als (groot) risico voor de succesvolle uitvoering van passend onderwijs. De urgentie op school en bestuursniveau wordt gedeeld.
- Kwaliteit van samenwerking met jeugdhulp wordt wisselend ervaren. De meeste scholen kennen de aan school verbonden CJG Coach. Knelpunten in de samenwerking met CJG/jeugdhulp gaan meestal over wachtlijsten bij zorgaanbieders of de vele wisselingen in personeel. Ook de vraag 'wie heeft nu de regie' is niet altijd duidelijk te beantwoorden en dit zorgt voor onvrede. Er zijn positieve en negatieve verhalen, maar in het algemeen lijken

Zelfevaluatie passend onderwijs SWV PO-ZK

Kalenderjaar 2018 | o.b.v. schriftelijke verantwoording besturen, gebiedsgesprekken scholen, evaluatie ouders

scholen en CJG elkaar steeds beter te vinden. Het Impulstraject onderwijs-jeugdhulp draagt hieraan bij. Ook is besproken dat hiervoor meer aandacht kan zijn in de opleidingen.

- Het samenwerkingsverband wordt als ondersteunend ervaren. Meerdere keren hebben scholen hun waardering uitgesproken over de consultants van het samenwerkingsverband en de manier waarop ons systeem is ingericht. Het mooist verwoord in de uitspraak van een school tijdens één van de gesprekken:
“Vrijheid en verantwoordelijkheid voor de inzet van de ondersteuningsmiddelen is belangrijk. Het gaat om het gesprek. Dit samenwerkingsverband staat niet op afstand, niet op hoogte.”

Gedeelde ‘puzzels’ per gebied naast rode draden

Gebied	Puzzels / opvallendheden
Zandvoort	- Scholen kennen en vinden elkaar goed; er is veel afstemming - Veel verschillende scholen binnen Zandvoort; populatie verdeeld via sociale-maatschappelijke scheidslijnen - Vechtscheidingen, gedragsproblematiek en overprikkeldheid - Veel wisseling van scholen onder ouders en leerlingen (shopgedrag); scholen hebben goed onderling contact - Omgaan met gedrag in de klas
Bloemendaal	- Gedragsproblematiek leerlingen met ontwikkelingsvoorsprong - Steeds meer jonge leerlingen met ontwikkelingsvoorsprong - Als het basisaanbod eigenlijk al op “plus” niveau ligt; wat is dan nog plusaanbod? Hoe verhogen niveau basisaanbod? - Regie op passend onderwijs lijkt soms te worden overgenomen door ouders (groei aan externe particulier betaalde inzet) - Gesprekken met ouders; kern terugbrengen naar brede scope en niet alleen cognitie (‘heilige cito score en schooladvies’) - Verschil maken tussen hoogbegaafdheid en ontwikkelingsvoorsprong - Uitwisseling is er ook in directieoverleg Bloemendaal
H&S, Halfweg, Haarlem Noord	- Omgaan met gedrag in de klas - Veel nieuwe directeuren in gebied - NT2 onderwijs aan anderstalige kinderen, veel instroom vanuit ITK - Vele nationaliteiten - Gemeente Haarlemmermeer en Amsterdam met eigen regels, hierdoor verschillen in inzet jeugdhulp, kost veel tijd - ‘Leerkrachtafhankelijke’ kinderen

Zelfevaluatie passend onderwijs SWV PO-ZK

Kalenderjaar 2018 | o.b.v. schriftelijke verantwoording besturen, gebiedsgesprekken scholen, evaluatie ouders

Gebied	Puzzels / opvallendheden
Schalkwijk Zuid & Oost	- Veel nationaliteiten, culturen, kleurrijke wijk - Invloed van (zij)instroom op populatie. Scholen ervaren dat de instroom van kleuters zwakker wordt, met name taalarter. De scholen zelf zien een verband tussen het VVE beleid en daaraan gekoppelde scholen. De populatie op deze scholen wordt daarmee minder divers, grotere maatschappelijke segregatie. Gevolgen ook: stijgend aantal doorverwijzingen, financiële consequenties = spanningsveld - Veel extra aanbod binnen de school - Vroegsignalering, samenwerking met jeugdhulp - Veel inzet op ouderbetrokkenheid: koffie ochtenden, taallessen voor ouders, voorlezen, etc. - Toestroom hoogopgeleide ouders in de wijk/dure nieuwbouw: ze komen wel in de wijk wonen, maar gaan naar een school buiten de wijk
Centrum	- Grenzen van wat de school kan bieden, versus voor alle kinderen een plek willen bieden - Leerlingen die cognitief sterk zijn, maar gedragsproblemen hebben. SBO biedt niet altijd een goede plek - Grote cognitieve verschillen in doelgroep; verscheidenheid in populatie - Wisseling in populatie door verhuisbewegingen (met name Leidsebuurt) - Terugplaatsingen vanuit gespecialiseerd onderwijs in regulier; er komt niet altijd budget mee, maar vraagt veel inzet (overdracht en begeleiding) - Transparantie informatie ouders (Koorschool, i.v.m. instroom vanaf groep 5) - Veeleisende ouders op gebied van individuele ondersteuning voor hun kind - Instroom kleuters/zij instroom met niet altijd de juiste en/of voldoende informatie (ouders, peuterspeelzaal, consultatiebureau). Observatie en overdracht kost soms veel tijd

Zelfevaluatie passend onderwijs SWV PO-ZK

Kalenderjaar 2018 | o.b.v. schriftelijke verantwoording besturen, gebiedsgesprekken scholen, evaluatie ouders

Gebied	Puzzels / opvallendheden
Haarlem Zuid, Heemstede	- Breed scala aan type leerlingen; drie differentiatieniveaus zijn niet voldoende, het zijn er veel meer - Makkelijk lerende kinderen met problemen - Grenzen van wat de school kan bieden, versus voor alle kinderen een plek willen bieden. Ouders verwachten dat we alles kunnen, soms modderen we daardoor te lang door - Veeleisende ouders op gebied van individuele ondersteuning voor hun kind - Als het basisaanbod eigenlijk al op “plus” niveau ligt; wat is dan nog plusaanbod? Hoe verhogen niveau basisaanbod? Methoden zijn hiervoor niet geschikt, leerkrachten vinden het moeilijk om de methoden los te laten - Dilemma tussen verdeling extra ondersteuning op groep of evenredig over de school - Signaleren hoogbegaafdheid bij kleuters en meisjes die onderpresteren - Ondersteuning binnen of buiten de klas?
Bennebroek, Vogelenzang, Heemstede	- Spiegel vanuit gespecialiseerd onderwijs, SWV en Inspectie; gaan we niet te ver? - Grote diversiteit van problemen - Uitwisseling is er ook in directieoverleg Heemstede - Behoeftte aan beschikbaarheid expertise SBO - Samenwerking met ketenpartners; mag sneller beter worden - ‘Hoogdrempelige’ CJG Coach
Haarlem Noord	- Omgaan met gedrag in de klas, opvallend is toename gedragsproblematiek bij kleuters - Meerbegaafde leerlingen die niet in de plusklas / DWS zitten, maar wel meer vragen - Grenzen van wat de school kan bieden, versus voor alle kinderen een plek willen bieden - Instroom: wat neem je wel en niet aan? Waar liggen de grenzen van de zorg, ook t.o.v. de groep?

Zelfevaluatie passend onderwijs SWV PO-ZK

Kalenderjaar 2018 | o.b.v. schriftelijke verantwoording besturen, gebiedsgesprekken scholen, evaluatie ouders

2. Reflectie op (proces) evaluatie ouders

Ouders zijn door het samenwerkingsverband nagebeld tussen 1 november 2018 en 1 mei 2019. De evaluatie met ouders heeft daarvoor een tijd stilgelegen. Reden hiervan is dat de medewerker die met deze taak belast is onvoldoende tijd had i.v.m. de wisseling in directie. Op basis van de periode november – mei komt het volgende beeld naar voren vanuit ouders:

- Over het algemeen zijn ouders tevreden over hoe het proces tot het aanvragen van een Toelaatbaarheidsverklaring voor hun kind is verlopen. Op de vraag; 'Is het besluit voor de overgang naar de nieuwe school samen met u genomen?', is het antwoord bijna altijd positief. De meeste ouders voelen zich serieus genomen en een gelijkwaardig partner. De tevredenheid zit hem meestal in het resultaat en minder in het proces daarnaar toe. Soms voelen ouders zich in het proces niet betrokken genoeg. Het voelt dan voor ouders als een verrassing; 'hij moest ineens van school', 'ze wilden hem er weg hebben'. Er zijn ook ouders die zelf het initiatief nemen tot plaatsing in het gespecialiseerd onderwijs, maar aangeven dat de school dat in eerste instantie niet wilde. Scholen geven dan niet de financiën als reden aan, wat in eerdere jaren wel teruggegeven is in de evaluatie door ouders.
- Over de mogelijkheid en termijn van terugplaatsing wordt vaak niet gesproken. De afspraken over tussentijdse evaluaties zijn voor ouders meestal onduidelijk. Soms is terugplaatsing ook niet aan de orde vanwege leeftijd of onderwijsbehoeften. En het blijkt ook lastig voor ouders om dit bij de aanvraag van de TLV te bespreken; ouders zeggen dan b.v.: 'eerst maar starten op de nieuwe school'.
- Over de tweede deskundige: vaak zijn er al veel deskundigen betrokken en dan komt het op ouders over als bureaucratie. Soms wordt het ervaren als waardevol en is het vooral een bevestiging van het advies.
- Het merendeel van de ouders geeft aan dat het gesprek met de triade niet fysiek heeft plaatsgevonden, maar dat de ouders gevraagd is het formulier te ondertekenen (met uitleg). Ouders zitten wel met de stamschool aan tafel, maar niet met oude en nieuwe school samen.

3. Reflectie op de schriftelijke verantwoording schoolbesturen

De manier waarop de schoolbesturen de middelen voor passend onderwijs verdelen onder hun scholen verschilt. Eén van de schoolbesturen reserveert op schoolniveau een flexibel budget waar scholen een aanvraag voor kunnen indienen, een ander schoolbestuur zet de middelen één op één door naar de scholen en er zijn tussenvarianten waarbij er op bestuursniveau middelen worden gereserveerd voor personeel en/of betaling van verwijzingen. Hiermee wordt het TOP initiatief, zoals in het Ondersteuningsplan beschreven, niet volledig doorgetrokken op schoolniveau. De grondgedachte van het TOP initiatief, beleidsvrijheid voor scholen om passend onderwijs vorm te

Zelfevaluatie passend onderwijs SWV PO-ZK

Kalenderjaar 2018 | o.b.v. schriftelijke verantwoording besturen, gebiedsgesprekken scholen, evaluatie ouders

geven, wordt door de meerderheid van scholen ervaren. Ook leeft de visie van het samenwerkingsverband in de praktijk (zie rode draden).

De ondersteuningsmiddelen worden ingezet voor personeel (grootste deel), materieel, onderzoek, professionalisering en inhuur van expertise. De grotere schoolbesturen geven aan geen specifieke doelstellingen te hebben voor passend onderwijs. Zij zien passend onderwijs niet als doel op zich maar sturen op kwalitatief goed onderwijs in brede zin. Dit past bij de visie van het samenwerkingsverband, zoals verwoord in het ondersteuningsplan. Ook in de gebiedsgesprekken komt deze zienswijze geregeld naar voren. Beleid, uitvoering en cultuur komen hier mooi samen.

De kwaliteit van passend onderwijs lijkt te zijn toegenomen in de afgelopen jaren. Hierover worden gesprekken gevoerd met directies, kengetallen geanalyseerd en audits uitgevoerd. Het beeld ontstaat dat de schoolbesturen goed zicht hebben op de kwaliteit van (passend) onderwijs op hun scholen. Zowel bij de grotere schoolbesturen als éénpitters wordt dit ervaren. Met name de borging van kennis en kunde is momenteel een uitdaging. Het voldoen aan zorgplicht lukt in de meeste gevallen. Daar waar het niet lukt is de samenwerking met het samenwerkingsverband en collegialiteit onder besturen prettig en essentieel.

Naast de ondersteuningsmiddelen (vast ondersteuningsbudget keer aantal leerlingen) hebben besturen zich verantwoord over de ontvangen TLV's op de bao. Dit zijn leerlingsspecifieke middelen die de reguliere basisschool ontvangt. Er is uitgevraagd waaraan de middelen zijn besteed en of ouders hierbij zijn betrokken. De verantwoordingen geven voldoende informatie. Bij één school is nadere informatie gevraagd en gegeven en er is gebleken dat enkele TLV's op de bao onterecht of verkeerd zijn uitgekeerd. Twee schoolbesturen ontvangen middelen om hun expertise vanuit het gespecialiseerd onderwijs beschikbaar te stellen voor alle reguliere basisscholen binnen het samenwerkingsverband. Naar aanleiding van deze verantwoordingsvraag heeft één schoolbestuur een vernieuwd plan opgesteld voor de invulling van deze taak.